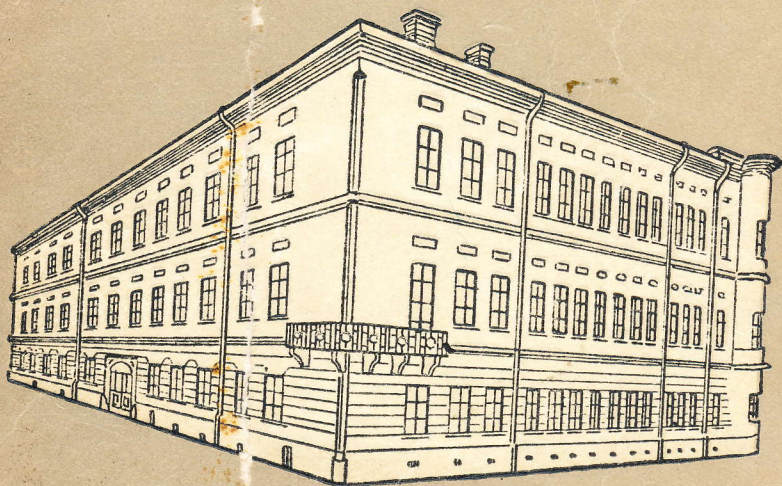

ACTA MVSEI NAPOCENSIS

XIV

1977

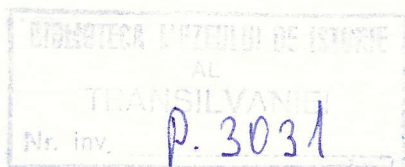
COMITETUL DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ
AL JUDEȚULUI CLUJ

COMITETUL NAȚIONAL
I C O M

MUZEUL DE ISTORIE AL TRANSILVANIEI
CLUJ-NAPOCA

ACTA
MVSEI NAPOCENSIS
XIV

1977

COLEGIUL DE REDACȚIE:

P. BUNTA (secretar de redacție); H. DAICOVICIU (redactor responsabil); ȘT. FERENCZI; I. GLODARIU; I. KOVÁCS; I. MITROFAN; FR. PAP; ȘT. PASCU; C. POP; G. A. PROTOPOPESCU; L. VAJDA; N. VLASSA

Fondator: CONSTANTIN DAICOVICIU

„ACTA MVSEI NAPOCENSIS“

Anuarul Muzeului de istorie
al Transilvaniei.

Orice corespondență se va adresa:
Muzeul de istorie al Transilvaniei,
Cluj-Napoca,
str. Emil Isac nr. 2
Tel.: 2.26.77

„ACTA MVSEI NAPOCENSIS“

Annuaire du Musée d'Histoire
de Transylvanie.

Toute correspondance
sera envoyée à l'adresse:
Muzeul de istorie al Transilvaniei,
Cluj-Napoca (România),
str. Emil Isac nr. 2

CUPRINS

SOMMAIRE — СОДЕРЖАНИЕ — INHALT — CONTENTS

GEORGE PROTOPOPESCU, Sub steagul independenței, spre noi victorii	III
BÉLA JUNGBERT, Cîteva considerații privind unele forme de unelte bifaciale paleolitice	1
<i>Considerations about some forms of palaeolithic bifacious implements . . .</i>	11
DOINA IGNAT SAVA, Probleme ale neoliticului din nord-vestul României	13
<i>Some problems concerning the Neolithic from the North-West of Romania</i>	21
GH. LAZAROVICI, Inventarul a două morminte neolitice de la Cluj-Napoca	23
<i>Beigaben zweier neolithischer Gräber aus Cluj-Napoca . . . . .</i>	28
DIONISIE RADU — NICOLAE FEURDEAN, Așezarea neolitică de la Gîrbău (județul Cluj)	29
<i>The neolithic settlement from Gîrbău, county of Cluj . . . . .</i>	40
HORIA CIUGUDEANU, Noi contribuții la cercetarea necropolelor tumulare din Munții Trascăului și ai Bedeleului	43
<i>Neue Beiträge zur Untersuchung der Hügelgräber im Trascău- und Bedeleu-Gebirge . . . . .</i>	55
CAROL KACSÓ, Toporul de bronz de la Oarța de Sus	57
<i>Die Bronzeaxt von Oarța de Sus . . . . .</i>	62
ALEXANDRU V. MATEI, Akinakes-ul de bronz de la Firminiș	63
<i>Der Bronze-Akinakes von Firminiș . . . . .</i>	71
ISTVÁN FERENCZI, Problema așezărilor civile dacice din Munții Orăștiei din punct de vedere geografic	73
<i>Das Problem der dakischen Zivilsiedlungen in den Bergen von Orăștie vom geographischen Gesichtspunkt . . . . .</i>	79
EUGEN IAROSLAVSCHI — PETRU ROȘU, Cîteva noi așezări dacice pe Valea Cucuișului	81
<i>Quelques nouveaux habitats daces dans la Vallée de Cucuiș . . . . .</i>	86
ION GLODARIU, Aspecte ale politicii demografice romane în zona de sud a Transilvaniei	95
<i>Aspects de la politique démographique des Romains dans la zone sud de la Transylvanie . . . . .</i>	108
CONSTANTIN POP, <i>Signa militaria</i> de bronz în Dacia romană	111
<i>Signa militaria de bronze en Dacie romaine . . . . .</i>	131

DOINA BENEĂ, Cîteva considerații cu privire la topografia Drobetei în secolele II—III	133
<i>Quelques considérations concernant la topographie de Drobeta dans les IIème — IIIème siècles . . . . .</i>	142
VASILE MOGA, Quattuorvirii municipiilor apulense	147
<i>Les quattuorviri des municipes d'Apulum . . . . .</i>	150
DORIN ALICU, Corrigenda la <i>Roman Lamps from Sarmizegetusa</i>	153
<i>Corrigenda zu Roman Lamps from Sarmizegetusa . . . . .</i>	154
IOAN PISO — ADRIANA RUSU, Un relief din Sarmizegetusa cu reprezentarea lui Silvanus și a nouă Silvane	155
<i>Un relief de Sarmizegetusa représentant Silvanus et neuf Silvanes . . . . .</i>	158
CONSTANTIN POP — EMIL NEMEȘ, Teracote cu Venere la <i>Ulpia Traiana Sarmizegetusa</i>	159
<i>Terres cuites avec Venères à Ulpia Traiana Sarmizegetusa . . . . .</i>	161
DAN ISAC, Venus de la Gilău. Aspecte de iconografie romană provincială	163
<i>Venus from Gilău. Aspects of roman provincial iconography . . . . .</i>	172
ISTVÁN I. FERENCZI, În legătură cu restaurarea statuetei „Venus de la Gilău” (<i>addenda</i>)	171
MIHAI BĂRBULESCU, Cultul lui Hercules în Dacia romană (I).	173
<i>Le culte d'Hercule en Dacie romaine (I) . . . . .</i>	189
MIHAI BLĂJAN — VASILE MOGA, Un bronz roman în Muzeul de istorie din Mediaș (jud. Sibiu)	195
<i>Eine römische Bronzestatuetten im Historischen Museum von Mediaș (Kr. Sibiu) . . . . .</i>	199
HADRIAN DAICOVICIU, Un fragment ceramic cu inscripție de la Porolissum	201
<i>Un fragment céramique à inscription de Porolissum . . . . .</i>	204
N. VLASSA, O nouă plăcuță de aur gnostică de la Dierna	205
<i>Ein weiteres gnostisches Goldtäfelchen aus Dierna . . . . .</i>	219
IOANA HICA-CÎMPEANU, Cu privire la unele morminte romane tîrzii de la Napoca	221
<i>Über einige spätromische Gräber aus Napoca . . . . .</i>	237
ANDREI OPAIȚ — ALEXANDRU BARNEA, O lucernă de bronz unicat în România	239
<i>Eine Unikát—Bronzelampe in Rumänien . . . . .</i>	243
V. H. BAUMANN, Cîteva precizări rezultate din cercetarea monumentului paleocreștin din comuna Niculițel (jud. Tulcea).	245
<i>Quelques précisions sur le monument paléochrétien de Niculițel (dép. Tulcea) . . . . .</i>	254
IUDITA WINKLER — MATILDA TAKÁCS — GHEORGHE PĂ-IUȘ, Necropola avară de la Cicău	269
<i>Das awarische Grabfeld von Cicău . . . . .</i>	276

P. GEOROCÉANU — C. LIISOVSCHI-CHELEŞANU — M. GEOROCÉANU, Studiul osteologic al unui schelet de cal dintr-un mormînt avar din Transilvania	285
<i>Étude ostéologique d'un squelette de cheval découvert dans un tombeau avar de Transylvanie</i>	290
GÉZA FERENCZI — ISTVÁN FERENCZI, Săpături arheologice la Mugeni. Studiu preliminar (III)	295
<i>Les fouilles archéologiques de Mugeni. Étude préliminaire (III)</i>	304
BEATRICE DAICOVICIU, Disparaţiia termenului „nobiles” în izvoarele merovingiene	305
<i>Das Verschwinden des Ausdrucks „nobiles” in den Quellen der Merovingerzeit</i>	308
P. IAMBOR, În legătură cu localizarea cetăţii Sînmiclăuş (Turda)	309
<i>Beiträge zur Lokalisierung des Burgs Sînmiclăuş (Turda)</i>	313
PAUL NIEDERMAIER, Turda. Dezvoltarea urbanistică a unui centru minier pînă în sec. XVII	315
<i>Thorenburg. Die städtebauliche Entwicklung eines Bergwerksortes bis zum 17. Jahrhundert</i>	328
KONRAD G. GÜNDISCH, Cel mai vechi registru de socoteli al oraşului Bistriţa (1461, 1462)	337
<i>Das älteste Rechnungsbuch der Stadt Bistritz (1461, 1462)</i>	347
MAGDALENA BUNTA, Aurari clujeni şi operele lor (sec. XVI—XVII) (II)	349
<i>Goldschmiede aus Cluj und ihre Werke (16.—17. Jh.) (II)</i>	370
FRANCISC PAP, Schimbul de mărfuri între Cluj şi Polonia în registrele vamale clujene (1599—1637)	371
<i>Le commerce entre Cluj et la Pologne dans les registres douaniers de Cluj (1599—1637)</i>	399
MARIUS PORUMB, Ştefan Zugravul de la Ocnele Mari	401
<i>Ştefan Zugravul de Ocnele Mari</i>	403
AT. POPA, Biserica de lemn din Reghin	405
<i>L'église en bois de Reghin</i>	409
AUREL RĂDUŢIU, Conscripţia lui Petru Pavel Aron din anul 1759	411
<i>Die 1759. durch Bischof Petru Pavel Aron durchgeführte Konskription</i>	417
NICOLAE SABĂU, Două portrete de Johann Martin Stock (1742—1800)	419
<i>Zwei Bildnisse von Johann Martin Stock (1742—1800)</i>	424
IOSIF WOLF, Imaginea antichităţii în „Siebenbürgische Quartalschrift” (1790—1801) şi „Siebenbürgische Provinzialblätter” (1805—1824)	425
<i>Das Bild der Antike in der „Siebenbürgischen Quartalschrift” (1790—1801) und den „Siebenbürgischen Provinzialblättern” (1805—1824)</i>	432
ADRIANA MAXA, Apariţiia peisajului autonom în arta plastică românească (I)	433
<i>Das Auftreten der autonomen Landschaft in der rumänischen Plastik (I)</i>	442

DUMITRU V. FIROIU, Drepturile și libertățile cetățenești în proclamațiile adoptate în timpul revoluției burghezo-democratice de la 1848 din cele trei țări române	445
<i>Les droits et les libertés civiques dans les proclamations adoptées pendant la révolution bourgeoise-démocratique de 1848, dans les trois Pays roumains . . . . .</i>	458
LIVIU BOTEZAN, Încercări de colaborare politică româno-maghiară în primii ani ai dualismului	459
<i>Versuche rumänisch-ungarischer politischer Zusammenarbeit in den ersten Jahren des Dualismus . . . . .</i>	467
LIVIU GROZA, Un bănățean participant la războiul de independență: căpitanul Moise Groza	469
<i>Un participant de Banat à la guerre d'indépendance: le capitaine Moise Groza . . . . .</i>	482
STELIAN POPESCU, Presa vremii despre eroismul ostașilor români în războiul din 1877—1878	483
<i>La presse du temps sur l'héroïsme des soldats roumains dans la guerre de 1877—1878 . . . . .</i>	495
MARIA ROȘCA ROSEN, Contribuții la problema relațiilor economice dintre Transilvania și România în perioada războiului de independență	497
<i>Beiträge zu den Wirtschaftsbeziehungen zwischen Siebenbürgen und Rumänien zur Zeit des Unabhängigkeitskrieges . . . . .</i>	500
TRAIAN POP, Cîteva știri documentare din secolul al XIX-lea privind colaborarea internațională a poliției din Transilvania	501
<i>Quelques informations documentaires du XIXe siècle regardant la collaboration internationale de la police de Transylvanie . . . . .</i>	504
EUGENIA GLODARIU, Contribuția societății „Petru Maior” la mișcarea cultural-națională și politică a românilor din Austro-Ungaria	505
<i>Der Beitrag der Gesellschaft „Petru Maior” an der kulturell-nationalen und politischen Bewegung der Rumänen Österreich-Ungarns . . . . .</i>	521
CONSTANTIN BRĂTESCU, Un luptător pentru unirea Banatului cu România: învățătorul Damaschin Daicoviciu	523
<i>Un militant pour l'union du Banat avec la Roumanie: l'instituteur Damaschin Daicoviciu . . . . .</i>	526
GEORGE PROTOPODESCU, Tratatивele dintre guvernul român și puterile Antantei în perioada 1914—1916 (II)	527
<i>Les négociations entre le gouvernement roumain et les puissances de l'Entente dans la période 1914—1916 (II) . . . . .</i>	546
IOAN OPRÎȘ, Unele probleme privind începuturile activității Comisiunii monumentelor istorice — Secția pentru Transilvania	547
<i>[Quelques problèmes concernant les débuts de l'activité de la Commission des monuments historiques — Section pour la Transylvanie]</i>	
NICOLAE LASCU, Vasile Bogrea — apologet al clasicismului antic	563
<i>Vasile Bogrea — apologista del classicismo antico . . . . .</i>	567

ALEXANDRU ARDOS, Considerații privind modernizarea bazei tehnice a întreprinderii „Metalul Roșu” din Cluj-Napoca . .	569
<i>Betrachtungen über die Modernisierung der technischen Grundlage des „Metalul Roșu“-Werkes aus Cluj-Napoca</i>	576
L. VAJDA, Uzinele de fier Vlăhița (1925—1948)	577
<i>L'usine sidérurgique de Vlăhița (1925—1948)</i>	591
LAISLAU FODOR, Unele aspecte ale luptei muncitorimii pentru apărarea caracterului de clasă al sindicatelor în timpul ocupației horthyste în partea de nord a Transilvaniei . .	593
<i>Quelques aspects de la lutte des ouvriers pour la défense du caractère de classe des syndicats pendant l'occupation horthyste dans la partie de nord de la Transylvanie</i>	610
TROFIN HĂGAN, Minerii din Maramureș în procesul de reorganizare politico-profesională și sprijinire a frontului antihitlerist .	613
<i>Les mineurs de Maramureș dans le processus de réorganisation politique-professionnelle et l'appui du front antihitlerien</i>	620
PETRU BUNTA, În frunte cu Partidul Comunist Român, pentru Republica Populară, pentru trecerea la etapa socialistă a revoluției populare	621
<i>Le Parti Communiste Roumain en tête, pour la République Populaire, pour la transition à l'étape socialiste de la révolution populaire</i>	642
EVA CRIȘAN, Probleme specifice ale organizării expoziției într-un muzeu de istorie a farmaciei	645
<i>Spezifische Fragen zur Einrichtung der Ausstellung für ein pharmazeutisches Museum</i>	657
BÉLA JUNGERT, Miklós Gábori, <i>Les civilisations du Paléolithique moyen entre les Alpes et l'Oural</i> (recenzie)	659
TUDOR SOROCEANU, Petre I. Roman, <i>Cultura Coțofeni</i> (recenzie) .	665
TUDOR SOROCEANU, István Bóna, <i>Die mittlere Bronzezeit Ungarns und ihre südöstlichen Beziehungen</i> (recenzie)	668
TUDOR SOROCEANU, Marek Gedl, <i>Kultura przedłużyczna</i> (recenzie)	672
TUDOR SOROCEANU, <i>Jahresbericht des Instituts für Vorgeschichte der Universität Frankfurt a.M.</i> (recenzie)	673
IUDITA WINKLER, Răspuns la întîmpinarea lui C. Preda „Pe marginea unor observații și rectificări la »Monedele geto-dacilor«”	677
FRANCISC PAP, <i>A debreceni Déri Múzeum Évkönyve — Annales Musei Debreceniensis de Friderico Déri nominati</i> (recenzie) . .	681
IOSIF WOLF, Gheorghe Bartoș, <i>Răscoala lui Horea. Bibliografie</i> , București, 1976; Nicolae Edroiu, <i>Răsunetul european al răscoalei lui Horea</i> , Cluj-Napoca, 1976 (recenzie)	683
PREȘCURTĂRI BIBLIOGRAFICE — ABRÉVIATIONS BIBLIOGRAPHIQUES	685